

Георги Лозанов, председател на Съвета за електронни медии:

Телевизиите се държаха професионално, без паника за банките

Нека СЕМ да организира измерването на тв рейтингите и да отговаря за прозрачността им

ПАОЛА ХЮСЕИН

- Защо сте против по-строги наказания за хората, които пускат слухове срещу банките, г-н Лозанов? През последните дни бяхме свидетели на нечистоплътни опити банковата система да бъде разклатена, а СЕМ излезе вчера със становище против наказателен текст в закона за подобни действия.

- Не сме против, ако наистина ще бъдат наказани тези, които пускат слухове. Предложената промяна в Наказателния кодекс обаче проявява един траен дефект в мисленето на българските политици - вместо да търсят реалния виновник, превантивно, като хаджи Генчо със стомната, да санкционират медиите.

Вместо справедливост - цензура. Медиите са длъжни да информират, а не са длъжни да знаят дали една информация е фалшива, или не, както изисква този проектозакон срещу паниката, но сякаш сам написан в паника. Резултатът ще е

пред заплахата от

затвор просто

журналистите

да замлъкват

по темата, нищо, че тя е една от най-важните за хората, защото, вън от купешките думи, е свързана с това дали утре ще можеш да отидеш на море, да си купиш пералня, да си платиш тока.

- Как трябва да бъде формулиран текстът в закона, за да не пострадат медиите? - Санкциите трябва да се насочат само към източника на фалшивата информация, а не по линията на най-малката съпротива - като се заканваш да счупиш платформата, по която тя е стигнала до теб. Което не значи журналистите да не проверяват източниците си на информация, но това е въпрос на професионална, а не на наказателна отговорност. Няма как те да свършат работата на МВР, ДАНС, прокуратурата и не знам на кой още. Сещам се за една приказка от детството ми - „Всичко в гората е хубаво, само шивачите са лоши“. Та и у нас така - все медиите са ни виновни.

- СЕМ направи мониторинг на медиите да разбере как радиата и телевизиите са отразявали банковата криза. Какво показва този мониторинг? Имаше ли злоупотреби с информация, опит за влияние или всяване на паника? Имаше ли наказани медии?

- В този случай санкции са предвидени не в закона за радиото и телевизията, а в закона за кредитните институции. Пък и не виждам защо са необходими, поне по отношение на електронните медии, които са обект на наблюдението ни. То потвърди, че като цяло те са се държали професионално и ако се е създала паника в обществото, не е предизвикана от тях. В такъв момент е особено важно на кого ще дадеш думата. Мониторингът показва в числа, че основно по темата са говорили представителите на институциите, свързани с проблема, експерти и политици, което е легитимният избор. Вярно е, че има и една спорна група събеседници с неясна компетентност, които са готови да се изказват, както казваше лорд Дарендорф, „от кекса до секса“ Ние сме свикнали с тяхното движение из публичността, но във време на криза на доверие към

банките, когато всяко мнение многократно увеличава тежестта си, присъствието им на екрана става рисковано, защото в желанието си да правят впечатление могат да се заиграят със страховете на хората, да лансират екстравагантни хипотези, като не носят отговорност за думите си. От друга страна обаче, как да върнеш доверието в банките, като каниш властовите елити, които сами отдавна са загубили доверие. В този смисъл оправдана беше кампанията с „любимци на народа“, които заявяваха, че няма да теглят спестяванията си.

Да не забравяме също, че банковата криза не може да бъде отразявана сама по себе си, като че ли се случва на друга планета. Тя е тема в общия политически дебат тук и сега. Пък и не започна като банкова криза, а като сблъсък между две публично известни фигури, към които беше натрупан огромен обществен интерес. И беше дошъл часът той да бъде задоволен.

- Дни преди това съветът отново наблюдаваше как медиите отразяват наводненията. Защо? Това не е събитие, за което може да се произнесете дали са търсени всички гледни точки, просто е природно бедствие.

- Как защо? Защото съветът следи поведението на медиите в отразяването на всички събития, които засягат живота и здравето на хората. Това е проява на неговия обществен ангажимент, предписан от закона. Да разберем дали отразяването помага за преодоляването на едно бедствие, или става част от него.

- Изненада ли ви нещо при мониторинга на наводненията, какво видя СЕМ?

- Ако имаше изненада, тя беше приятна. В мощната, професионално изградена информационна картина не се проявиха два медийни недъга, които сме наблюдавали в подобни случаи. Първо, до минимум беше сведена т.нар. вторична виктимизация, когато с микрофон и камера преследваш жертвите и близките на жертвите, с което увеличаваш страданието им. И второ, макар че имаше предпоставки за това, не беше разиграна „етническата карта“ - пред лицето на бедствието ромите бяха просто хора и не бяха етикетирани като роми, не се задвижиха познатите ни стигми.

Имаше, разбира се, и някои периферни недоразумения. Регионалните медии, особено варненската програма на БНР, не разпознаха темата като своя. В някои от телевизиите пък до кадрите с удавени тела и разрушени къщи гръмваха реклами с потискащо в такъв момент веселие и безгрижие. И въпросът не е да се свалят рекламните блокове, а в организацията на програмата да се предвиждат и избягват съседствата, които накърняват чувствата на аудиторията.

- Онлайн медиите също са електронни, но СЕМ не може да ги контролира, защото законът, по който работи. Законът за радиото и телевизията, не му позволява. Кой контролира тези медии, само компютърните специалисти на ДАНС ли? Може ли безнаказано да се публикува всичко в тях? Ако за тях е възможна пълната свобода, защо останалите следват строги рамки и правила?

- Това неравенство между двата типа публичност има и лоша, и добра страна. Защото то е причината традиционните медии да не са достатъчно свободни, но да са авторитетни, докато

свободата в онлайн

медиите е пълна, но

пък с малки

изключения им

липсва авторитетност,

далеч по-трудно формират обществено мнение. Така че освен ДАНС и традиционните медии могат да ги контролират, като много предпазливо ги ползват

за информационен източник, внимават на кого и с какви основания да предадат авторитетност. Особено в ситуации на криза като банковата.

- Как и по какви правила трябва да се развиват онлайн медиите?
- В перспектива все по-голямото конвергиране между традиционни и онлайн медии неизбежно ще изравни и режимите на регулацията им в един общ закон за медийните услуги. А дотогава може да се разчита главно на медийната компетентност на потребителите им. Впрочем технологичният ценз сам ги превръща в по-образованата и по-активна част от националната аудитория. Така че например да могат да разпознават троловете, които неслучайно се активираха след протестите през миналата година. Тогава социалните мрежи създадоха нов тип гражданска солидарност, а троловете край другото са вируси, които трябва да я поразят отвътре. Да не знаеш на кои виртуални гласове, дори да са ти ФБ приятели, да вярваш и на кои - не. В този смисъл троловете приличат на агентите на ДС, които навремето бяха внедрявани в приятелските общности. Нищо чудно да имат и общо потекло.
- Тв 7 и Би Би Ти, която вече не съществува, тъй като на нейните честоти се излъчва „Нюз 7“, поискаха от съда да ги обяви в несъстоятелност. Какво се случва в двете телевизии? СЕМ може ли да се намеси при подобно намерение за фалит? Всъщност какво може да направи СЕМ?
- Нищо не може да направи - СЕМ се занимава с медийното съдържание, а тук става дума за медиен бизнес. Единственото, което мога да кажа, е, че отдавна предупреждавах: ако една медия се сближи прекалено с една политическа сила, ще трябва рано или късно да плати цената на този неписан конфликт на интереси в професията.
- СЕМ не е страна по въпроса за пийпълметричните данни. През около две години обаче спорът кой мери най-добре се възражда у нас. От началото на годината на практика работят две системи (ГАРБ и „Медия-рисърч“) и поднасят два вида данни на телевизии, рекламодатели и рекламни агенции. Как ще коментирате не като председател на СЕМ, а като човек, който следи медийната среда у нас? И какво предвиждате - ще изяде ли едната система другата и кога?
- На пръв поглед изглежда, че колкото повече са системите, които мерят, толкова по-добре. Но тук плурализмът не върши работа, защото пречи на съпоставимостта на данните, какъвто е смисълът на подобно измерване. Затова по-важно е то да е подложено на постоянен независим одит. Още навремето в НСРТ (Национален съвет за радио и телевизия, предшественик на СЕМ - б.а.) предлагих организирането му да се възложи на медийния регулатор, който да отговаря за достоверността на данните и прозрачността на събирането им. И пак го предлагам.